

บัญชาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์

นายทวี ท้าวคำลือ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

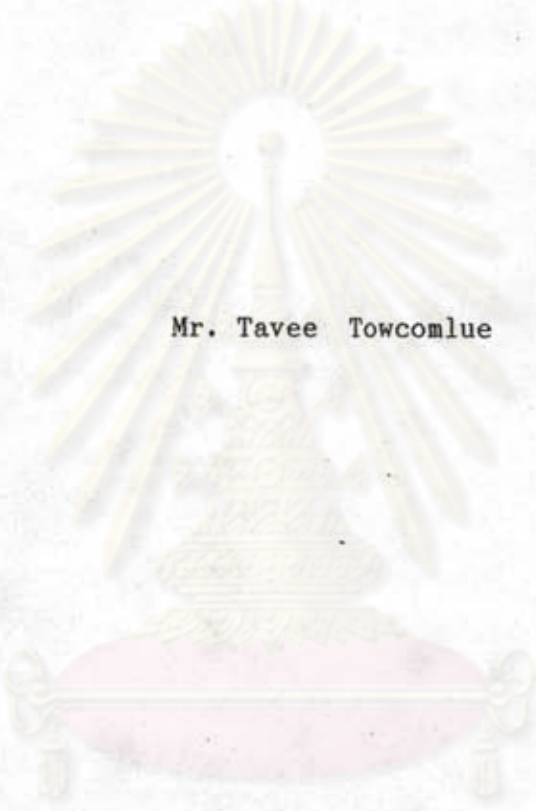
ISBN 974-579-911-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018138

T 15220862

MENTAL HEALTH PROBLEMS OF BUS DRIVERS

Mr. Tavee Towcomlue

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Science

Department of Psychiatry

Graduate school

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-579-911-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์

โดย

นาย ทวี ท้าวคำลือ

ภาควิชา

จิตเวชศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ภิรมย์ สุคนธาภิรมย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

ดร. กวาร์ วัชรากัญ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. กวาร์ วัชรากัญ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ดร. สุจริต สุวรรณชีพ

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ นายแพทย์ สุจริต สุวรรณชีพ)

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ภิรมย์ สุคนธาภิรมย์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ภิรมย์ สุคนธาภิรมย์)

ดร. อีนาทกรณ

..... กรรมการ
(อาจารย์ นายแพทย์ เอ็ม อินทกรณ)

ทวิ ท้าวคำลือ : ปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ (MENTAL HEALTH-PROBLEMS OF BUS DRIVERS) อ. ที่ปรึกษา : รศ.พญ.ภิรมย์ ลุนธนาภิรมย์, 143 หน้า. ISBN 974-579-911-4

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความชุกของปัญหาสุขภาพจิตในพนักงานขับรถเมล์องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ชนิดรถธรรมดา และศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นด้านสุขภาพจิตเพื่อประโยชน์การศึกษาวิจัยต่อไป โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบทดสอบสุขภาพจิต Symptom distress checklist-90 (SCL-90) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Cheffe ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSSx

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความชุกของปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ คิดเป็นจำนวนร้อยละ 37 ซึ่งมีค่าความชุกน้อยกว่าความชุกปัญหาสุขภาพจิตใน ประชากรอื่นๆในกรุงเทพฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัญหาสุขภาพจิตด้านความรู้สึกมีอาการทางกาย (Somatization) พบได้มากที่สุดเป็นจำนวนร้อยละ 21.1
2. ปัญหาสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 - 0.05 จำแนกตาม 6 ตัวแปรต่อไปนี้ คือ การศึกษา พฤติกรรมเกี่ยวกับสารเสพติด อายุ สถานภาพผลมรส รายได้ และภูมิสำเนาเดิม

ภาควิชา.....
 สาขาวิชา.....
 ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อผู้นิสิต.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

##C345475 : MAJOR MENTAL HEALTH

KEY WORD : MENTAL HEALTH / BUS DRIVERS

TAVEE TOWCOMLUE : MENTAL HEALTH PROBLEMS OF BUS DRIVERS.

THESIS ADVISOR. ASSO. PROF. BHIROM SUKHONDHABIROM, M.D.,

143 pp. ISBN 974-579-911-4

The purpose of this study was to determine the prevalence of mental health problems among ordinary bus drivers of Bangkok Mass Transit Authority (BMTA.) and to study basic information for further study in mental health. The sample used in this study was composed of 270 ordinary bus drivers. The instruments employed were interview form and symptom distress checklist-90 (SCL-90). The data were analyzed by percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test and q-statistic of Cheffe with the SPSS^X program.

The major findings were as follows :

1. The prevalence of mental health problems of ordinary bus drivers was 37 percent and was lower than other population who live in Bangkok statistically significant at 0.05 level. The somatization dimension was the most prominent mental health problems (21.1 percent).

2. The mental health problems were statistically significant different at 0.001-0.05 level depending on 6 variables :- educational, substance use behavior, age, marital status, income and home-background.

ภาควิชา
สาขาวิชา
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รศ. พญ. ภิรมย์
สุคนธาภิรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัย ที่ได้ให้ความรู้ ข้อคิด สนับสนุน ให้คำแนะนำ
และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยดีมาตลอด และอาจารย์ นายแพทย์ เอ็ม อินทกรณ์ อาจารย์
นายแพทย์นิพนธ์ ภาณุจนาเสนาเลิศ ตลอดจนคณาจารย์ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือ แก้ไข วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ละ เอียด ชูประยูร ที่อนุญาตและให้คำแนะนำในการใช้
แบบทดสอบสุขภาพจิต อาจารย์ วินัส อุดมประเสริฐกุล ที่กรุณาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการ
วิจัย อาจารย์ เตือนใจ อินทุโลมา ในการให้คำแนะนำการสร้างแบบสัมภาษณ์ และขอขอบคุณ
ผู้อำนวยการองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ คุณชาญชัย ช้างสิงห์ นายแพทย์ วิรัตน์ อินมิสุข คุณยุวดี
เปล่งสีงาม และพนักงานขับรถเมล์ชนิดรถธรรมดา เจ้าหน้าที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ทุกท่าน
ที่กรุณาให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก เป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณ
คุณสุเทพ ยี่โก ที่ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทั้งหมดให้สำเร็จได้ด้วยดี

อนึ่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงิน "ทุนสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร-
อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ประจำปีการศึกษา 2534" ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการ
ศึกษาครั้งนี้ จึงขอคุณมา ณ ที่นี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา - มารดา ญาติพี่น้อง ที่ให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา
และขอบคุณคุณ มยุรี โดเชียว ซึ่งมีส่วนสนับสนุนในความสำเร็จของงานวิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างมาก

ทวี ท้าวคำลือ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
สมมุติฐานในการวิจัย.....	2
คำสำคัญและคำนิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัย.....	2
การออกแบบ ระเบียบวิธี และขอบเขตในการวิจัย.....	6
ปัญหาด้านจริยธรรม.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 กรอบแนวคิด ทฤษฎี และวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....	8
สภาพทั่วไปขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ.....	8
ความเป็นมาขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ.....	8
โครงสร้างขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ.....	9
ลักษณะการดำเนินงาน.....	10
การให้บริการ.....	11
พนักงาน.....	11

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพจิต.....	13
ความหมายของสุขภาพจิต.....	13
ความสำคัญของสุขภาพจิต.....	17
การประเมินสุขภาพจิตของบุคคล.....	18
สาเหตุและผลกระทบของการเกิดปัญหาสุขภาพจิต.....	26
แนวคิดเกี่ยวกับความเครียดในการทำงาน - ความเครียดจากอาชีพ.....	36
รูปแบบการปรับตัวเมื่อเกิดความเครียดและปัญหาสุขภาพจิต.....	37
วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
ความชุกของปัญหาสุขภาพจิต.....	42
ปัจจัยด้านลักษณะ เฉพาะบุคคลกับสุขภาพจิต.....	43
ปัจจัยด้านการทำงานและสารเสพติดกับสุขภาพจิต.....	47
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	51
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	51
ประชากร.....	51
กลุ่มตัวอย่าง.....	51
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง.....	51
วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งของข้อมูล.....	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
แนวการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	60
4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย.....	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	69
รายการอ้างอิง.....	77
ภาคผนวก ก.....	92
ภาคผนวก ข.....	103
ภาคผนวก ค.....	108
ประวัติผู้ทำการวิจัย.....	143

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	เปรียบเทียบคะแนนปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์และผู้บ่าวจัดเวช.....58
2	แสดงการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบสุขภาพจิต SCL-90 โดยวิธี Alpha coefficient.....59
3	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ กับเกณฑ์มาตรฐาน..64
4	จำนวนและร้อยละของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามปัญหาสุขภาพจิต.....65
5	เปรียบเทียบจำนวนค่าร้อยละของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามประเภทของ สุขภาพจิต.....66
6	จำนวน ร้อยละ พหุคูณ ค่าเฉลี่ย ฐานนิยม ของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตาม ปัจจัยด้านลักษณะเฉพาะบุคคล คือ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และภูมิลำเนา.....109
7	จำนวน ร้อยละ พหุคูณ ค่าเฉลี่ย ฐานนิยม ของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตาม ปัจจัยด้านการทำงาน คือ ประเภทของพนักงานขับรถเมล์ ระยะเวลาในการ ทำงาน ระยะเวลาประสบการณ์ในการขับรถเมล์ ประสบการณ์การเกิดเหตุ จราจร.....112
8	จำนวนและร้อยละของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามปัจจัยทางด้านสารเสพติด....114
9	จำนวนและร้อยละของพนักงานขับรถเมล์ ที่ใช้และไม่ใช้สารเสพติด จำแนกตาม ประเภทของสารเสพติด.....114
10	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามอายุ...117
11	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามระดับ การศึกษา.....118
12	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความรู้สึกอ่อนไหวด้านมนุษยสัมพันธ์ ระหว่าง พนักงานขับรถเมล์ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)..119
13	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความวิตกกังวล ระหว่างพนักงานขับรถเมล์ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....119

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
14	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความก้าวร้าวระหว่างพนักงานขับรถเมล์ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....121
15	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความมีลักษณะสื่อแสดงวิกัลจรีต ระหว่างพนักงานขับรถเมล์ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....121
16	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามรายได้.....123
17	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความก้าวร้าว ระหว่างพนักงานขับรถเมล์ ที่มีรายได้แตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....124
18	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามสถานภาพสมรส.....125
19	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความก้าวร้าว ระหว่างพนักงานขับรถเมล์ ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....126
20	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความมีลักษณะสื่อแสดงวิกัลจรีต ระหว่างพนักงานขับรถเมล์ ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....127
21	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม.....128
22	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามประเภทของพนักงานขับรถเมล์.....129
23	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามระยะเวลาในการทำงาน.....130
24	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามระยะเวลาประสบการณ์ในการขับรถเมล์.....131
25	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจร.....132
26	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของพนักงานขับรถเมล์ จำแนกตามการใช้และไม่ใช้สารเสพติด.....133